

מי ניצח

מכתב שלא נשלח

לכבוד המחנכת החשובה וכו'

לאחרונה נערך בסמינרכם יום עיון לתלמידות הבוגרות, בענין כיסוי הראש לאשה הנשואה. שמעתי מאחת המשתתפות כי נאמרו שם דברים מאלפים וחשובים על השיבות הצניעות בכלל וכיסוי הראש בפרט. המסר המעשי שנאמר כמסקנת כל הדברים היה כי... טוב ללכת בפאה, אבל... רק לפי כללי "משמר התורה".

תשואות חן לכל צוות המורות על הטירחת והרצון הטוב. אולם היות וכאב לבי על כך, אני חש צורך לפרוק את הכאב במכתב זה. אין בכוונתי להעביר בקורת חלילה על מי שכוונתו לטובה וודאי שלא על תלמידי חכמים. אבל בכל זאת יש לעורר כאן נקודה למחשבה על צורת העברת המסרים לתלמידות ולציבור בכללותו.

במדור רבה (בראשית כב ו') מובא משל נפלא על דרכו הערמומית של היצר הרע להשגת מטרותיו. נביאהו בקצה: בעיר רומי ישנם כלבים היודעים להשתדל לפרנסתם. כיצד ? האופה מסדר לחמניות רבות על גבי הדוכן. הכלב חומד לעצמו לחמניה אחת, רק אחת. אך כיצד יכול הכלב להשיג לחמניה אחת מן האופה השומר על כל סחורתו ? ובכן, הוא מעמיד פני מתנמנם. האופה מרשה גם לעצמו להתנמנם. ולפתע מזנק הכלב והופך את כל הדוכן. הלחמניות מתפזרות לכל עבר, קמה מהומה רבתי. אנשים טובים מתאספים לעזור. ובתוך הבלאגן חומק הכלב ובפיו לחמניה אחת בלבד. כאשר מסכם האופה את הנזקים, מגלה הוא כי הכלב לא הצליח כל כך ברשעותו, הוא גנב רק לחמניה אחת. ואינו מבין, האופה השוטה, שהכלב דוקא כן הצליח, הוא גנב לחמניה אחת,

הלא זה בדיוק מה שהוא היה צריך !!

משל זה הוא לימוד מוסרי מקיף על היצר הרע, אבל בעינינו הוא ממש קולע אל "השערה".

רבים וטובים מוכנים להעיד שהיצר הרע אינו נצרך דוקא לפאות מודרניות בעלות אורך מופרז או מראה חריג כדי להכשיל את הציבור באביזריהו דעריות. עצת בלעם הרשע יכולה להתקיים היטב גם בפאות בעלות המראה הטבעי שאורכן אינו עובר את קו הכתף (דרך אגב, איפה זה בדיוק?), ואין בהן מיני פעלולים.

ובכן כיצד יצליח ה"כלב" להכניס את המכשול הרע הזה אל תוך המחנה, ואף לתת לו גושפנקא של "מנהג בני תורה"? פשוט מאד, הוא הופך את כל הדוכן. מכניס פאות מאד מודרניות, מאד ארוכות, בעלות שביל לבן ושאר מרעין בישין - אל החלק ה"רדום" של הציבור.

קמה מהומה, מחנכות נזעקות, דרשנים מגויסים, ימי עיון ועצרות חיזוק נערכים. והמסקנה... "בשום אופן לא יעבור את קו הכתף", "לא שביל לבן", "לא מראה חריג".

נניח לרגע שהדברים מתקבלים אצל השומעים, ואז נשמעת אנחת סיפוק ורווחה, ברוך השם! נצחנו את הסטרא אחרא. הוא לא הצליח להכניס את הפריצות אל תוך מחננו!

והכלב הרומאי עומד מן הצד, אוחד בשיניו את הפאה שהותרה כעת ללא בקהל, וחוגג את נצחונו. הלא זה בדיוק מה שהוא היה צריך !!

חובה עלי להדגיש. אין בדברי שום בקורת או השגה על רבני משמר התורה שקבעו את התקנון. גם הם מודים שההגדרות שנאמרו בו אינן משקפות דעת התורה האמיתית כפי שהיו רוצים לקבוע. אלא הן מבוססות על מה שאפשר היה לצפות מכלל הציבור לציית לו. בבחינת "פעמים שאתה מתעלם" - כך כתב במפורש הגרמ"ש קליין שליט"א במכתבו. (מובא בס' הלבוש כהלכתו עמ' קפא).

הבעיה היא בדרך החינוך שלנו. גדל כאן דור שלם שמעצב את הלכתחילה שלו ע"פ הדיעבד של התקנון. מהיום מושגי הצניעות של בני התורה נקבעים ע"י השוליים הסוררים שלא יכלו לקבל מושגים יותר נעלים.

אם ביום עיון מטעם הסמינר - המוקדש כולו לנושא כיסוי הראש - אין שום אוכור לדבריהם של רבים מגדולי ישראל שכיסוי הראש המהודר ביותר הוא העשוי מביד, ושאשה החובשת אותו - עושה רושם גדול בשמים, או